

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету
_____ Анатолій ДІБРОВА
“13” червня 2025 р.

“СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри
банківської справи та страхування
протокол № 10 від “28” травня 2025 р.
Завідувач кафедри
_____ Вікторія КОСТЮК

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Фінанси і кредит»
_____ Юлія НЕГОДА

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
СТРАХУВАННЯ

Галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**

Спеціальність **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»**

Освітня програма **«Фінанси і кредит»**

Факультет **Економічний**

Розробники: **доцент кафедри банківської справи та страхування, к.е.н., доцент**

Опальчук Руслана Миколаївна

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна «**Страхування**» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння теоретичних засад і формування практичних навичок організації страхової діяльності як інструменту захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання страхових ризиків. Вивчення курсу забезпечує опанування знань щодо функціонування страхового ринку, інституційної структури страхової системи, основних напрямів діяльності страхових компаній, а також механізмів формування та реалізації страхових послуг. Студенти повинні засвоїти нормативно-правові засади вітчизняного та міжнародного страхування, класифікацію страхових продуктів, методи актуарних розрахунків тарифних ставок, принципи побудови ефективної системи страхового покриття та управління ризиками. Також набуваються навички аналітичного оцінювання страхових програм, розрахунку страхових платежів, вибору оптимальних варіантів страхування відповідно до потреб суб'єктів страхування.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	
Освітня програма	Фінанси і кредит	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	240	
Кількість кредитів ECTS	8	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	залік, екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	2,3	1
Семестр	4,5	2
Лекційні заняття	60 год.	16 год.
Практичні, семінарські заняття	60 год.	16 год.
Лабораторні заняття	- год.	- год.
Самостійна робота	120 год.	208 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	-

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів вищої освіти системи знань про теоретичні засади та практичні механізми функціонування страхового ринку, організацію страхової діяльності, методи управління ризиками, а також розвиток навичок прийняття обґрунтованих рішень щодо страхового захисту майнових інтересів фізичних та юридичних осіб.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового та фондового ринку.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причиннонаслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПРН05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПРН07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	тижні	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
			л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4 семестр									
Модуль 1. Суть страхування, страхові ризики, страховий ринок, майнове страхування									
Тема 1. Сутність страхування як системи економічних відносин	1-2	16	4	4	30	15	1	1	52
Тема 2. Поняття та види ризиків	3	13	3	3		15	1	1	
Тема 3. Страховий ринок	4-5	15	4	4		15	1	1	
Тема 4. Страхування майна громадян	6-7	16	4	4		15	1	1	
Разом за модулем 1	60		15	15	30	60	4	4	52
Модуль 2. Види страхування фізичних та юридичних осіб									
Тема 5. Страхування підприємницьких ризиків	8-9	15	4	4	30	15	1	1	52
Тема 6. Сільськогосподарське страхування	10-11	16	4	4		15	1	1	
Тема 7. Автотранспортне страхування	12-13	16	4	4		15	1	1	
Тема 8. Страхування фінансово-кредитних ризиків	14-15	13	3	3		15	1	1	
Разом за модулем 2	60		15	15	30	60	4	4	52
5 семестр									
Модуль 3. Особове страхування									
Тема 9. Особове страхування	1-2	16	4	4	32	15	1	1	52
Тема 10. Страхування життя та пенсій	3-4	16	4	4		15	1	1	
Тема 11. Страхування від нещасних випадків	5-6	16	4	4		15	1	1	
Тема 12. Медичне страхування	7-8	16	4	4		15	1	1	
Разом за модулем 3	64		16	16	32	60	4	4	52
Модуль 4. Інші види діяльності страхових компаній									
Тема 13. Морське страхування	9-10	13	3	3	28	15	1	1	52
Тема 14. Авіаційне страхування	10-11	13	3	3		15	1	1	
Тема 15. Основи перестрахування та співстрахування	12-13	15	4	4		15	1	1	
Тема 16. Основи фінансової діяльності страховика	14-15	15	4	4		15	1	1	
Разом за модулем 4	56		14	14	28	60	4	4	52
Усього годин	30	240	60	60	120	240	16	16	208

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність страхування як системи економічних відносин	4
2	Поняття та види ризиків	3
3	Страховий ринок	4
4	Страхування майна громадян	4
5	Страхування підприємницьких ризиків	4
6	Сільськогосподарське страхування	4
7	Автотранспортне страхування	4
8	Страхування фінансово-кредитних ризиків	3
9	Особове страхування	4
10	Страхування життя та пенсій	4
11	Страхування від нещасних випадків	4
12	Медичне страхування	4
13	Морське страхування	3
14	Авіаційне страхування	3
15	Основи перестрахування та співстрахування	4
16	Основи фінансової діяльності страховика	4
	Разом	60

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність страхування як системи економічних відносин	4
2	Специфіка та особливості страхування в Україні	
3	Поняття та види ризиків	3
4	Особливості страхування ризиків	
5	Особливості діяльності учасників страхового ринку	4
6	Страховий ринок	
7	Страхування майна громадян	4
8	Особливості майнового страхування	
9	Страхування підприємницьких ризиків	4
10	Особливості страхування окремих підприємницьких ризиків	
11	Сільськогосподарське страхування	4
12	Особливості окремих видів сільськогосподарського страхування	
13	Автотранспортне страхування	4
14	Особливості окремих видів автотранспортного страхування	
15	Страхування фінансово-кредитних ризиків	3
16	Страхування життя та пенсій	4
17	Різновиди страхування життя	
18	Страхування від нещасних випадків	4
19	Різновиди страхування від нещасних випадків	
20	Медичне страхування	4
21	Різновиди медичного страхування	
22	Морське страхування	3
23	Особливості морського страхування	
24	Авіаційне страхування	3

25	Особливості авіаційного страхування	
26	Основи перестрахування та співстрахування	4
27	Особливості перестрахування та співстрахування	
28	Основи фінансової діяльності страховика	4
	Разом	60

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Особливості роботи страхових компаній в період дії воєнного стану	60
2	Сучасні потреби українців у продуктах з особового страхування	60
	Разом	120

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- залік;
- екзамен;
- модульні тести;
- кейс-стаді;
- захист практичних робіт;
- усні опитування та презентації;
- самостійна робота.

7. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- дискусії (питання-ситуація, «зеркальні» питання, естафетні питання);
- ділові ігри (ситуативно-рольові, проблемно-рольові, творчі);
- аналіз конкретної професійної ситуації (стандартні, критичні, екстремальні);
- метод командної роботи, мозкового штурму;
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. <i>Суть страхування, страхові ризики, страховий ринок, майнове страхування</i>		
Практична робота 1. Сутність страхування як системи економічних відносин	ПРН 1, 4, 5, 7, 11, 21. У т.ч. здобувачі освіти будуть знати: знати історію виникнення та розвитку страхування; функції та принципи страхування; поняття та призначення страхової класифікації; етапи становлення і розвитку страхового ринку України; зміст і основні вимоги до страхових договорів; визначення страхового ризику; критерії класифікації ризиків; особливості страхування різних видів ризиків; методи управління ризиками; специфіку реалізації страхових продуктів; сутність та особливості майнового страхування; класифікацію майнового страхування; типи договорів при страхуванні майна; особливості здійснення відшкодування за різними видами майнового страхування. Розуміти необхідність страхового захисту від ризикових обставин та мету здійснення страхування; відмінність страхового ризику від страхового випадку; особливості унікальних та катастрофічних ризиків; роль посередників на страховому ринку; особливості функціонування страхових агентів та страхових брокерів; особливості діяльності та функції страхових об'єднань; ризики, які існують в майновому страхуванні; особливості застосування франшизи при майновому страхуванні; що є підставою для виплат в майновому страхуванні. Розрізняти обов'язкове та добровільне страхування; умови виключення з договорів страхування майна. Вміти визначити ймовірність ризику та оцінити ризик кількісно; визначити роль кожного елемента інфраструктури страхового ринку в розвитку страхових взаємовідносин; визначити тарифи за різних ризиків; розрахувати розміри страхових платежів та страхових відшкодувань при страхуванні майна із використанням різних систем страхової відповідальності; оформити договір страхування майна. Використовувати прийоми ризик-менеджменту у страхуванні.	8
Практична робота 2. Специфіка та особливості страхування в Україні		7
Практична робота 3. Поняття та види ризиків		7
Практична робота 4. Особливості страхування ризиків		8
Практична робота 5. Особливості діяльності учасників страхового ринку		12
Практична робота 6. Страховий ринок		8
Практична робота 7. Страхування майна громадян		13
Практична робота 8. Особливості майнового страхування		7
Модульний тест 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. <i>Види страхування фізичних та юридичних осіб</i>		
Практична робота 9. Страхування підприємницьких ризиків	ПРН 4, 5, 14, 17. У т.ч. здобувачі освіти будуть знати: знати поняття ризику у підприємництві; сутність та основні види страхування підприємницьких ризиків, страхування фінансово-кредитних ризиків, в т.ч. кредитів та депозитів; автотранспортне страхування, в т.ч. страхування перевізників пасажирів та вантажу; специфіку, механізм, об'єкти та форми страхування в сільському господарстві, особливості страхування	7
Практична робота 10. Особливості страхування окремих підприємницьких ризиків		8

Практична робота 11. Сільськогосподарське страхування	продукції рослинництва та с.-г. тварин. Розуміти умови та специфіку страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів; особливості Міжнародної системи страхування «Зелена картка» та страхування цивільної відповідальності перевізників; специфіку страхування відповідальності юридичних осіб, відповідальності перед споживачем за виконання умов договору та страхування виробничих ризиків; умови страхування технічних ризиків та страхування будівельного підприємця від усіх ризиків; специфіку страхування відповідальності виробників за якість виробленої продукції; страхування відповідальності роботодавця та страхування кредитів довіри. Вміти визначити тарифи за договорами ОСЦПВ; розрахувати страхову суму, розміри страхових платежів та страхових виплат при страхуванні майна, кредитних зобов'язань та продукції юридичних осіб; визначити оптимальні умови оформлення страхового договору; оформити договір страхування юридичних осіб за різними об'єктами страхування.	7
Практична робота 12. Особливості окремих видів сільськогосподарського страхування		8
Практична робота 13. Автотранспортне страхування		17
Практична робота 14. Особливості окремих видів автотранспортного страхування		8
Практична робота 15. Страхування фінансово-кредитних ризиків		7
Самостійна робота 1.		8
Модульний тест 2.		30
Всього за модулем 2		100
Модуль 3. <i>Особове страхування</i>		
Практична робота 16. Страхування життя та пенсій	ПРН 4, 5, 14, 17. У т.ч. здобувачі освіти будуть знати: знати сутність та особливості особового страхування; обов'язкові та добровільні види особового страхування; особливості визначення тарифів за різними видами особового страхування; особливості здійснення страхових виплат за різними видами особового страхування; варіанти страхування життя; умови страхування від нещасних випадків, його види та форми здійснення; загальну характеристику, особливості та форми медичного страхування. Розуміти класифікацію особового страхування; поділ особового страхування на підгалузі; ризики, які існують в особовому страхуванні; принципові умови індивідуального та колективного особового страхування; що таке асистування та які завдання виконують асистанські компанії; що є підставою для виплат в особовому страхуванні; з якою метою у страхуванні використовують таблиці смертності; хто є отримувачем страхової суми при особовому страхуванні; які страхові випадки передбачені при особовому страхуванні; хто і з якого віку може укласти договір особового страхування; які медичні послуги можуть надаватися застрахованій особі; з якими медичними закладами укладають договори страхові компанії; від яких факторів залежить страхова сума і страхова премія при страхуванні життя, пенсій, від нещасних випадків та при добровільному медичному страхуванні. Розрізняти обов'язкове та добровільне особове страхування; умови виключення з договорів особового	19
Практична робота 17. Різновиди страхування життя		7
Практична робота 18. Страхування від нещасних випадків		18
Практична робота 19. Різновиди страхування від нещасних випадків		7
Практична робота 20. Медичне страхування		12
Практична робота 21. Різновиди медичного страхування		7
Модульний тест 3.		30

	страхування. Вміти визначити тарифи за договорами особового страхування життя; розрахувати страхову суму, викупну суму, розміри страхових платежів та страхових виплат при страхуванні життя, від нещасних випадків та медичного страхування; вибрати оптимальну програму страхування життя, пенсії, від нещасних випадків та медичного страхування; оформити договір будь-якого виду особового страхування.	
Всього за модулем 3		100
Модуль 4. Інші види діяльності страхових компаній		
Практична робота 22. Морське страхування	ПРН 4, 7, 11, 17. У т.ч. здобувачі освіти будуть знати: сутність та особливості страхування морських та авіаційних ризиків; страхування каско морських та повітряних суден; страхування вантажів, що перевозяться морським та авіаційним транспортом; страхування відповідальності судновласників та авіа власників; перестрахування; форми здійснення перестраховувальних операцій; сутність та особливості співстрахування; склад та економічний зміст доходів і витрат страховика; особливості визначення прибутку страховика та оподаткування у страхових компаніях; шляхи формування та вимоги до страхових резервів; формування збалансованого страхового портфеля. Розуміти мету створення Морського страхового бюро; правила страхування, перестрахування та врегулювання збитків у морському страхуванні та авіаційній сфері; умови облігаторного, факультативного та змішаного методів перестрахування; мету і умови перестрахування ризиків у нерезидентів; поняття фінансової надійності страховика; умови забезпечення платоспроможності страховика; особливості оподаткування різних видів діяльності страхових компаній та різних об'єктів страхування; особливості та мету інвестиційної діяльності страховиків.	8
Практична робота 23. Особливості морського страхування		10
Практична робота 24. Авіаційне страхування		8
Практична робота 25. Особливості авіаційного страхування		10
Практична робота 26. Основи перестрахування та співстрахування		8
Практична робота 27. Особливості перестрахування та співстрахування		10
Практична робота 28. Основи фінансової діяльності страховика		8
Самостійна робота 2.		8
Модульний тест 4.		30
Всього за модулем 4		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Практичні роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 3 бали за одну роботу). На кожен модульний тест надається 2 спроби, зараховується кращий бал. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин, не більше 2 разів за навчальний рік.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення:

- електронний навчальний курс з дисципліни «Страховання» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5046>)
- Мамчур Р.М. Страховання: навч. посібник. Київ: «ЦП «Компринт», 2016. 172 с.
- Mamchur R. Insurance: educational book. Kyiv: «CPR «Comprint», 2017. 215 p.
- Мамчур Р.М. Страховання: робочий зошит для підготовки до практичних занять з дисципліни «Страховання» студентів освітнього рівня «Бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Київ: «ЦП «Компринт», 2022. 162 с.
- Опальчук Р.М. Страховання: Методичні вказівки для підготовки до практичних занять з дисципліни «Страховання» студентів ОС «Бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Київ: «ЦП «Компринт», 2023. 161 с.
- цифрові освітні ресурси:
 - Prometheus – <https://prometheus.org.ua>;
 - Наука та освіта онлайн (НАПН України) – <https://naps.gov.ua/ua/elektronna-biblioteka/>;
 - Coursera – <https://www.coursera.org> (курси з ризик-менеджменту, страхування, фінансів (серед яких «Foundations of Insurance, Insurance and Risk Management»));
 - Khan Academy – <https://www.khanacademy.org> (відео уроки з основ фінансів і страхування);
 - edX – <https://www.edx.org> (курси «Risk Management in the Global Economy», «Insurance Essentials» від провідних університетів світу, серед яких MIT, Harvard).

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>
2. Опальчук Р.М. Страховий менеджмент: навч. посібник. Київ: «ЦП «Компринт», 2023. 251 с.
3. Мамчур Р.М. Страховання: навч. посібн. Київ: «ЦП «Компринт», 2016. 172 с.
4. Mamchur R. Insurance: educ. book. Kyiv: «CPR «Comprint», 2017. 215 p.

5. Mamchur R. Insurance services: educational book. Kyiv: «СРР «Comprint», 2018. 148 p.
6. Mamchur R. Development of the Ukrainian voluntary insurance market: monography. Kyiv: «СРР «Comprint», 2021. 263 p.
7. Mamchur R., Volosovych S., Zelenitsa I., Kondratenko D., Szymla W. Transformation of insurance technologies in the context of a pandemic. *Insurance Markets and Companies* 2021. Volume 12, pp. 1-13.
8. Mamchur R., Minochkina O., Ianushevych I., Khrystenko L. Optimization of Operational and Financial Risks of Conducting Business Activities Under the Conditions of Changes and Sustainable Development. *Economic Affairs*. 2023. Vol. 68 (01s), pp. 91-98.
9. Makedon V., Trachova D., Myronchuk V., Opalchuk R., Davydenko O. (2024). The Development and Characteristics of Sustainable Finance. In: Hamdan, A. (eds) Achieving Sustainable Business Through AI, Technology Education and Computer Science. Studies in Big Data, vol 163, pp. 373-382. Springer, Cham.
10. Opalchuk R., Shepel A., Dimov I., Andrushko R., Andrushko M. (2024). Ensuring Sustainable Development of the Agricultural Sector through Financial Instruments in the Context of Climate Change. *Grassroots Journal of Natural Resources*. Vol. 7(3ukr), pp. 349-377.
11. Мамчур Р.М., Назаренко О.О. Bancassurance – як форма ефективної співпраці банків і страхових компаній. *Науковий вісник НУБіП України*. 2020. Том 11, № 2. С. 58-65.
12. Мамчур Р.М., Ткаченко Є.В. Аналіз інтеграційних процесів банківських установ та страхових компаній в Україні. *Науковий вісник НУБіП України*. 2020. Том 11, № 3. С. 69-76.
13. Мамчур Р.М. Страховий ринок України в умовах воєнного стану. *Економіка і управління бізнесом*. 2022. Том 13, № 4. С. 62-70.
14. Опальчук Р.М. Тенденції та інновації в страховій індустрії: вплив технологій, штучного інтелекту та блокчейну. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 6. С. 118-124.
15. Опальчук Р.М., Федорович І.М., & Ткаченко К.В. (2025). Особливості розвитку страхування малого та середнього бізнесу в Україні. *Актуальні питання економічних наук*, (8).
16. Опальчук Р., Чорновол А., & Поплюйко Я. (2025). Інтеграція ESG-принципів у діяльність українських страхових компаній: глобальні тренди та місцеві особливості. *Економіка та суспільство*, (72).
17. Приступа Л., Опальчук Р., та Фартушок Н. (2025). Зміна ринку туристичного страхування в Україні під час війни. *Соціальний розвиток: економічні та правові питання*, (2), 78-86.
18. Васильєва Т., Козьменко С., Козьменко О. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія. Суми: «Університетська книга», 2022. 315 с.
19. Горбач Л.М., Кадебська Е.В. Страхування: підручник. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 544 с.
20. Долгошея Н.О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2019. 320 с.

21. Журавка О.С. Страхування: навч. посібник. Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с.
23. Криленко В.І., Рудь І.Ю. Страхування: навч. посібн. Миколаїв: 2019. 260 с.
24. Мельник Т.А., Сибірцев В.В. Страхування: навч. посібник. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307 с.
25. Пічугіна О.В. Страхування: конспект лекцій. Одеса, 2018. 67 с.
26. Прасолова С., Карцева В. Інститути міжнародного страхового ринку: навч. посібник + навч. тренінг. Київ: «Центр навчальної літератури», 2020. 568 с.
27. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник. Київ: ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.
28. Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях): навч. посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
29. Фисун І.В., Ярова Г.М. Страхування: навч. посібн. Київ: ЦУЛ, 2019. 240 с.
30. Шебаніна О.В. Страхування: дивовижний світ страхування: навч. посібник. Миколаїв: МНАУ, 2019. 225 с.
31. Joanne Valerius, Nenna Bayes, Cynthia Newby (2019) Medical Insurance: A Revenue Cycle Process Approach. McGraw Hill; 8th edition. 608 p.
32. Richard G. Clarke (2019) Executive Liability Insurance: Evolving Times, Evolving Exposures, Evolving Insurance. The National Alliance Research Academy. 88 p.
33. Bryan Falchuk, Caribou Honig (2020) The Future of Insurance: From Disruption to Evolution: Volume I. Independently published. 170 p.
34. Larry Goanos (2021) Professional Lines Insurance, An Oral History: The People and Companies Who Built a Niche. Wells Media Group, Incorporated. 440 p.
35. Joseph Matthews Attorney (2023) Social Security, Medicare & Government Pensions: Get the Most Out of Your Retirement and Medical Benefits. NOLO; Twenty eighth edition. 512 p.
36. Електронна бібліотека НУБіП України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/17325>
37. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>
38. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
39. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
40. Газета «Урядовий кур'єр». URL: <http://www.ukurier.gov.ua/>
41. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
42. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
43. Нормативні акти, статистичні матеріали та статті зі страхування на спеціалізованих українських страхових порталах: <http://dfp.gov.ua>, <http://forinsurer.com>, <http://www.uainsur.com>.
44. Нормативні акти України – законодавство для практиків. URL: <http://www.nau.kiev.ua>
45. Офіційний вісник України. URL: <http://www.gdo.kiev.ua>
46. Україна фінансова – інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. URL: <http://www.ufin.com.ua>
47. Український фінансовий сервер. URL: <http://www.ufs.kiev.ua>
48. Фінанси України. URL: <http://www.finance.ua>
49. Фінансові новини. URL: <http://www.fnews.com.ua>